

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 czerwca 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Aleksander Stępkowski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Tomasz Przesławski

SSN Krzysztof Wiak

w sprawie z odwołania A.S.

od uchwały Krajowej Rady Sądownictwa Nr [...] z dnia 16 marca 2023 r.,
w przedmiocie dalszego zajmowania stanowiska przez sędziego osiągającego wiek
uprawniający do przejścia w stan spoczynku,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw
Publicznych w dniu 21 czerwca 2023 r.,

**uchyla zaskarżoną uchwałę i przekazuje sprawę do ponownego
rozpatrzenia Krajowej Radzie Sądownictwa.**

UZASADNIENIE

Krajowa Rada Sądownictwa (dalej również: „Rada” lub „KRS”) uchwala z 16 marca 2023 r. nr [...], działając na podstawie art. 69 § 1b p.u.s.p. nie wyraziła zgody na dalsze zajmowanie stanowiska sędziego przez sędziego Sądu Rejonowego w K. A.S. (dalej również: „skarżący”).

W uzasadnieniu uchwały Rada wskazała, że A.S. pismem z 27 lutego 2023 r. oświadczył Krajowej Radzie Sądownictwa wolę dalszego zajmowania stanowiska sędziego Sądu Rejonowego w K. Do oświadczenia załączył orzeczenie lekarskie

z 23 lutego 2023 r. oraz zaświadczenie psychologiczne z 21 lutego 2023 r. stwierdzające, że jest zdolny do pełnienia urzędu sędziego, ze względu na stan zdrowia.

Przewodniczący Krajowej Rady Sądownictwa w celu rozpoznania sprawy z wniosku skarżącego wyznaczył zespół i zawiadomił o jego powołaniu Ministra Sprawiedliwości.

Zespół członków KRS na posiedzeniu 15 marca 2023 r. jednogłośnie rekomendował podjęcie uchwały o niewyrażeniu zgody na dalsze zajmowanie stanowiska sędziego przez A.S.

W ocenie zespołu dalsze zajmowanie stanowiska sędziego przez A.S. nie jest poparte interesem wymiaru sprawiedliwości ani ważnym interesem społecznym.

Rada w uzasadnieniu skarżonej uchwały wskazała, że dokonała analizy działalności orzeczniczej skarżącego w zestawieniu z całokształtem sytuacji kadrowej i orzeczniczej Sądu Rejonowego w K., z której wynika, że stan rzeczy w tym przedmiocie znacząco nie odbiega od rzeczywistości istniejącej w innych jednostkach sądowych. W ocenie KRS, z danych nadesłanych przez Prezesa Sądu Rejonowego w K. wynika, że skarżący nienagannie sprawuje urząd sędziego, jednakże nie dostrzeżono żadnych ponadnormatywnych okoliczności leżących po stronie interesu wymiaru sprawiedliwości, czy też interesu społecznego, mogących przesądzić o potrzebie dalszego zajmowania stanowiska sędziego przez A.S. Zdaniem Rady, biorąc pod uwagę całokształt okoliczności, w niniejszej sprawie nie ma podstaw do wyrażenia zgody na dalsze zajmowanie stanowiska sędziego przez skarżącego.

W trakcie posiedzenia Krajowej Rady Sądownictwa 16 marca 2023 r. za wyrażeniem zgody na dalsze zajmowanie stanowiska sędziego przez skarżącego oddano 1 głos „za”, przy 9 głosach „przeciw” i 4 głosach „wstrzymujących się” (ogółem oddano 14 głosów). Wobec nieuzyskania bezwzględnej większości głosów za wyrażeniem zgody, KRS podjęła uchwałę jak na wstępie.

A.S. zaskarżył uchwałę KRS w przedmiocie niewyrażenia zgody na dalsze zajmowanie stanowiska sędziego po osiągnięciu wieku uprawniającego do przejścia w stan spoczynku w całości, zarzucając naruszenie prawa materialnego i formalnego, tj.:

1. art. 180 ust. 1 Konstytucji RP, co miało istotny wpływ na rozstrzygnięcie sprawy indywidualnej, poprzez jego niezastosowanie i podjęcie uchwały odmawiającej skarżącemu zgody na dalsze zajmowanie stanowiska sędziego Sądu Rejonowego w K.;

2. art. 69 § 1b p.u.s.p., co miało istotny wpływ na rozstrzygnięcie sprawy indywidualnej, poprzez błędną jego wykładnię i nieuprawnione przyjęcie przez KRS, że ani interes wymiaru sprawiedliwości, ani ważny interes społeczny, nie przemawiają za tym, aby skarżący w dalszym ciągu zajmował stanowisko sędziego Sądu Rejonowego w K.;

3. art. 29 ust. 2, art. 33 ust. 1 i art. 42 ust. 1 i 3 u.KRS, co miało istotny wpływ na rozstrzygnięcie sprawy indywidualnej, poprzez brak właściwego uzasadnienia uchwały i brak poinformowania skarżącego, jako uczestnika postępowania, przez KRS, o terminie posiedzenia, na którym rozpatrywana była jego sprawa, brak wszechstronnego rozważenia sprawy przez KRS, brak pouczenia skarżącego, jako uczestnika postępowania, o sposobie wniesienia odwołania od zaskarżonej uchwały, co uniemożliwiło skarżącemu zapewnienie czynnego udziału w postępowaniu.

Z uwagi na powyższe, skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonej uchwały w całości i rozstrzygnięcie sprawy co do istoty poprzez przyznanie mu prawa do dalszego zajmowania stanowiska sędziego Sądu Rejonowego w K. do ukończenia 70 roku życia, względnie o uchylenie zaskarżonej uchwały w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Radzie.

W uzasadnieniu odwołania skarżący przedstawił argumenty na poparcie podniesionych zarzutów.

Rada nie złożyła odpowiedzi na odwołanie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Odwołanie zasługuje na uwzględnienie, choć nie wszystkie podniesione w nim zarzuty są zasadne.

1. Rozpoznając odwołanie Sąd Najwyższy nie jest uprawniony do ingerencji w materialną treść zaskarżonej uchwały, albowiem dokonanie oceny

co do zasadności dalszego zajmowania stanowiska sędziego stanowi wyłączną kompetencję Rady (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 19 stycznia 2021 r., I NKRS 22/21).

Sąd Najwyższy uprawniony jest jedynie do zbadania uchwały KRS pod kątem zgodności z prawem – zasadność takiej decyzji nie podlega kontroli ze strony Sądu Najwyższego, o ile nie miało wpływu na nią naruszenie zasady legalności, w tym posłużenie się niedozwolonym kryterium oceny (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 27 lutego 2019 r., I NO 16/18).

Istota rozpoznawanej sprawy sprowadza się zatem do zbadania czy zaskarżona uchwała KRS nie została podjęta w sposób dowolny, arbitralny oraz z użyciem niedozwolonych kryteriów ustawowych. W ocenie Sądu Najwyższego, uzasadnienie zaskarżonej uchwały zawiera wystarczającą argumentację, która pozwala na kontrolę i merytoryczne rozpoznanie wszystkich zarzutów podniesionych przez skarżącego.

2. Na mocy art. 69 § 1 p.u.s.p. sędzia przechodzi w stan spoczynku z dniem ukończenia 65 roku życia, chyba że nie później niż na sześć miesięcy i nie wcześniej niż na dwanaście miesięcy przed ukończeniem tego wieku oświadczy Krajowej Radzie Sądownictwa wolę dalszego zajmowania stanowiska i przedstawi zaświadczenie stwierdzające, że jest zdolny, ze względu na stan zdrowia, do pełnienia obowiązków sędziego, wydane na zasadach określonych dla kandydata na stanowisko sędziowskie. Przepis art. 69 § 1 p.u.s.p. jednoznacznie wskazuje, że przejście sędziego w stan spoczynku następuje z mocy prawa z chwilą osiągnięcia 65 roku życia i, co istotne, takie rozstrzygnięcie powinno być traktowane jako reguła. Możliwość dalszego pełnienia służby sędziowskiej ma jedynie charakter fakultatywny i stanowi wyjątek od tej reguły warunkowany złożeniem wniosku, który musi być ostatecznie rozpatrzony zanim skutek w postaci przejścia w stan spoczynku nastąpi (por. art. 69 § 1b zd. 3 p.u.s.p.). Zgoda na dalsze orzekanie nie jest zatem na gruncie ustawy przedmiotem domniemania.

Zgodnie z art. 69 § 1b zd. 1 p.u.s.p. KRS może wyrazić zgodę na dalsze zajmowanie stanowiska sędziego, jeżeli jest to uzasadnione interesem wymiaru sprawiedliwości lub ważnym interesem społecznym, w szczególności jeśli przemawia za tym racjonalne wykorzystanie kadr sądownictwa powszechnego lub potrzeby

wynikające z obciążenia zadaniami poszczególnych sądów. Wskazane w art. 69 § 1b zd. 1 p.u.s.p. przesłanki odnoszą się do wyrażenia zgody, a nie stanowią przesłanek jej niewyrażenia. Ponadto przepis ten wskazuje również na uznanie, jakie w tej mierze przysługuje Radzie – ustawa wyraźnie stanowi, że KRS „może wyrazić zgodę”, a nie „wyraża zgodę”. Innymi słowy, wyraz „może” oznacza uprawnienie (a nie obowiązek) KRS do wyrażenia zgody na dalsze zajmowanie stanowiska sędziego pomimo ukończenia przez niego 65 roku życia (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 1 grudnia 2021 r., I NKRS 80/21).

Tym samym wniosek skarżącego o rozstrzygnięcie sprawy co do istoty przez Sąd Najwyższy nie może być uwzględniony.

3. W odniesieniu do argumentacji dotyczącej naruszenia art. 180 ust. 1 Konstytucji RP, odróżnić należy instytucję przejścia w stan spoczynku od pozbawienia statusu sędziego (złożenia z urzędu sędziowskiego). Sąd Najwyższy w niniejszym składzie orzekającym nie podziela poglądu przytoczonego przez skarżącego, a wyrażonego przez Sąd Najwyższy w wyroku z 26 marca 2019 r., I NO 57/18 w myśl którego „samo inicjowanie postępowania przez zainteresowanego sędziego, jak i systemowe regulacje służby sędziowskiej stanowią dostateczną podstawę do stwierdzenia, że interes wymiaru sprawiedliwości realizuje się w rozważaniu poszczególnych spraw także w kontekście art. 180 ust. 1 i art. 186 ust. 1 Konstytucji RP”. Sędzia w stanie spoczynku pozostaje sędzią, stąd nie sposób dopatrzeć się naruszenia art. 180 ust. 1 Konstytucji RP. Na marginesie zauważyć trzeba, że przepis art. 180 ust. 3 Konstytucji RP nie określa granicy wieku, po osiągnięciu której sędziowie przechodzą w stan spoczynku, pozostawiając ustawodawcy uregulowanie tej kwestii w drodze ustawy.

Możliwość „dalszego zajmowania stanowiska sędziego” (tj. po osiągnięciu wieku przejścia sędziego w stan spoczynku) nie stanowi też konstytucyjnie określonego i bezwzględnego prawa osoby powołanej do pełnienia urzędu sędziego, a jest specyficznym środkiem prawnym, pozwalającym Radzie na bieżące reagowanie na aktualne potrzeby wymiaru sprawiedliwości oraz ochronę dobra wymiaru sprawiedliwości (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 1 grudnia 2021 r., I NKRS 62/21).

4. Rację ma natomiast skarżący zarzucając uchwale naruszenie art. 69 § 1b p.u.s.p. poprzez nieuwzględnienie dobra wymiaru sprawiedliwości i niewzięcia pod uwagę względów racjonalnego wykorzystania kadr sądownictwa powszechnego. O ile bowiem ze stanowiska Prezesa Sądu Okręgowego wynika brak potrzeb kadrowych, o tyle stanowisko to nie znajduje podstaw w świetle pozostałego materiału zgromadzonego w sprawie.

Stanowisko Prezesa Sądu Rejonowego w K. (a zatem prezesa sądu, w którym orzeka skarżący) z 27 lutego 2023 r. zawiera *expressis verbis* „pozytywną akceptację” oświadczenia skarżącego o woli dalszego zajmowania stanowiska sędziego. W opinii tego samego organu z 12 kwietnia 2023 r. wskazano m.in., że dalsze pełnienie urzędu przez skarżącego jest niezbędne dla należytego wykonywania nadzoru judykacyjnego oraz administracyjnego nad komornikami przy Sądzie Rejonowym w K.; sprawy egzekucyjne z uwagi na ich doniosłość gospodarczą i społeczną oraz konieczność wyważenia interesów wierzyciela i dłużnika, wymagają nie tylko szerokiej wiedzy prawniczej, ale również odpowiedniego doświadczenia prawniczego i życiowego; a w konkluzji podkreślono, że dalsze zajmowanie stanowiska przez skarżącego jest w pełni uzasadnione interesem wymiaru sprawiedliwości oraz ważnym interesem społecznym. Z kolei w obszernej opinii Przewodniczącej I Wydziału Cywilnego Sądu Rejonowego w K. w sprawie sytuacji kadrowej I Wydziału Cywilnego Sądu Rejonowego w K. z 12 kwietnia 2023 r. jednoznacznie stwierdzono, że zastąpienie sędziego z tak dużym, wieloletnim doświadczeniem i wiedzą, innym orzecznikiem sprawnie rozpoznającym sprawy egzekucyjne, w krótkiej perspektywie czasowej, będzie niemożliwe. Przewodnicząca I Wydziału Cywilnego Sądu Rejonowego w K. szeroko przedstawiła problemy kadrowe w ww. wydziale, wskazując m.in. na uszczuplenie zasobów kadrowych w zakresie orzeczników w ww. wydziale na kilku poziomach. Problem braków kadrowych znajduje również potwierdzenie w piśmie Prezesa Sądu Rejonowego w K. z 13 marca 2023 r., w którym przedstawiono zestawienie etatów orzeczniczych w Sądzie Rejonowym w K. i w którym mowa m.in. o trudnej sytuacji kadrowej tegoż sądu.

5. Z tych samych względów, dla których zasadny okazał się zarzut naruszenia art. 69 § 1b p.u.s.p. zasadny jest również zarzut naruszenia art. 33 ust. 1 u.KRS obligujący Radę do podjęcia uchwały po wszechstronnym rozważeniu sprawy.

Po pierwsze, nie uwzględniono przy podejmowaniu uchwały trudnej sytuacji kadrowej wydziału, w którym orzeka skarżący, a która uległaby pogłębieniu w wyniku przejścia skarżącego w stan spoczynku. Nie uwzględniono również niemożliwości zastąpienia skarżącego, wynikającej z przywoływanej już opinii Przewodniczącej I Wydziału Cywilnego Sądu Rejonowego w K. w sprawie sytuacji kadrowej w tym wydziale z 12 kwietnia 2023 r. Również Prezes Sądu Rejonowego w K., konsekwentnie i jednoznacznie wskazywał na konieczność wyrażenia zgody na dalsze zajmowanie stanowiska sędziego przez skarżącego.

Krajowa Rada Sądownictwa nie odniosła się do treści stanowiska Prezesa Sądu Rejonowego w K. z 27 lutego 2023 r., pisma Prezesa Sądu Rejonowego w K. z 13 marca 2023 r. i opinii Prezesa Sądu Rejonowego w K. z 12 kwietnia 2023 r., zdawkowo stwierdzając jedynie: „Z danych nadesłanych przez Prezesa Sądu Rejonowego w K. wynika, że Pan sędzia nienagannie sprawuje urząd sędziego, jednakże nie dostrzeżono żadnych ponadnormatywnych okoliczności leżących po stronie interesu wymiaru sprawiedliwości, czy też interesu społecznego, mogących przesądzić o potrzebie dalszego zajmowania stanowiska sędziego przez Pana A.S.”. Rada pominęła również całkowicie opinie Przewodniczącej [...] Wydziału Cywilnego Sądu Rejonowego w K. z 12 kwietnia 2023 r. W okolicznościach sprawy muszą one być wzięte pod uwagę.

6. Z uwagi na powyższe, zasadny jest również zarzut naruszenia art. 42 ust. 1 i 3 u.KRS. Uzasadnienie skarżonej uchwały jest bardzo lakoniczne i nie uwzględnia stanowiska Prezesa Sądu Rejonowego w K. oraz Przewodniczącej [...] Wydziału Cywilnego Sądu Rejonowego w K. Wprawdzie art. 42 ust. 1 u.KRS nie określa bliżej wymogów co do treści uzasadnienia, jednak nie oznacza to, że jego treść może być jakakolwiek lub sprowadzać się w istocie do przytoczenia brzmienia przesłanek z art. 69 § 1b p.u.s.p. i poprzestaniu na ww. ogólnych stwierdzeniach. Jak sama nazwa wskazuje, treść uzasadnienia ma wskazywać na okoliczności, które daną decyzję czynią zasadną. Okoliczności takiej nie stanowi sam fakt, że decyzję podjął organ do tego umocowany, ani też samo zapewnienie tego organu

o zasadności podjętej przezeń decyzji (zob. wyroki Sądu Najwyższego z: 1 lipca 2019 r., I NO 70/19; 2 lutego 2021 r., I NKRS 18/21).

7. Zarzut braku zawiadomienia skarżącego o terminie posiedzenia, na którym była rozpatrywana jego sprawa jest zasadny. Norma z art. 29 ust. 2 u.KRS nakłada na Radę obowiązek poinformowania uczestnika postępowania o terminie posiedzenia, na którym będzie rozpatrywana jego sprawa. Sąd Najwyższy wyjaśnia jednak, że niedopełnienie powyższego obowiązku nie pozbawia skarżącego możliwości zaprezentowania dodatkowych argumentów przemawiających za uwzględnieniem wniosku o dalsze zajmowanie stanowiska sędziego poprzez zawarcie w odwołaniu stosownego wyводу w tym zakresie. Przy ocenie podniesionego zarzutu wziąć nadto należy pod uwagę okoliczność, że udział uczestnika w posiedzeniu KRS nie jest obowiązkowy, a z dokumentacji sprawy wynika, że Rada wydała zaskarżoną uchwałę wyłącznie na podstawie dokumentów zgromadzonych w aktach sprawy. Tym samym nieobecność skarżącego na posiedzeniu Rady nie mogła wywrzeć istotnego wpływu na rozstrzygnięcie. W konsekwencji, w ocenie Sądu Najwyższego, akurat to stwierdzone uchybienie nie powinno skutkować uchyleniem zaskarżonej uchwały.

8. Zaskarżona uchwała w istocie nie zawiera pouczenia co do dopuszczalności, terminu i sposobu wniesienia środka zaskarżenia, co wynika z przyjętej przez KRS interpretacji, że w postępowaniach o wyrażenie zgody na dalsze zajmowanie stanowiska sędziego po ukończeniu wieku uprawniającego sędziego do przejścia w stan spoczynku, odwołującemu nie przysługuje status uczestnika postępowania, a w konsekwencji nie przysługuje również środek zaskarżenia. Jednak ewentualny brak prawidłowego pouczenia skarżącego co do dopuszczalności, terminu i sposobu wniesienia środka zaskarżenia nie ma znaczenia dla rozpoznawanej sprawy. Zarzut skarżącego byłby bowiem uzasadniony, gdyby na skutek owego braku pouczenia nie wniósł do Sądu Najwyższego odwołania lub wniósł je z uchybieniem ustawowego terminu albo złożył wniosek o przywrócenie terminu, co jednak nie ma miejsca w rozpoznawanej sprawie. Przewodniczący Rady nadał temu odwołaniu bieg i przekazał je wraz z aktami sprawy do Sądu Najwyższego.

Na marginesie należy zwrócić uwagę, że mimo początkowej niejedności orzecznictwa Sądu Najwyższego, obecnie nie budzi już wątpliwości pogląd, że od uchwały KRS dotyczącej wyrażenia zgody na dalsze zajmowanie stanowiska przez sędziego, który osiągnął wiek uprawniający do przejścia w stan spoczynku, przysługuje odwołanie (uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 30 czerwca 2021 r., I NZP 3/21).

9. W świetle powyższego, na podstawie art. 398¹⁵ k.p.c. w zw. z art. 44 ust. 3 u.KRS, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

[as]

[K.O.]